

Η χρονιά που
άλλαξε τον κόσμο

«Ο κόσμος έγινε δύο κομμάτια το 1922 – ή κάπου εκεί γύρω».

Γουίλα Κάθερ, Αμερικανίδα συγγραφέας (1873-1947)

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	17
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	39
ΜΑΡΤΙΟΣ	61
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	89
ΜΑΪΟΣ	111
ΙΟΥΝΙΟΣ	139
ΙΟΥΛΙΟΣ	167
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	185
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	209
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	233
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	257
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	279
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	301
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	305
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	307
ΠΗΓΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	315

Εισαγωγή

Ήταν μια δεκαετία με ιδιαίτερο χαρακτήρα. Ακόμα κι εκείνη την εποχή, όσοι την έζησαν αναγνώριζαν ότι η δεκαετία του 1920 ήταν ασυνήθιστη. Άξιζε πρόσθετο κύρος. Στην Αμερική ονομάστηκε «Η ξέφρενη δεκαετία του '20» ή «Η εποχή της τζαζ». Στη Γαλλία ήταν «Les années folles», δηλαδή «Τα τρελά χρόνια». Ο κόσμος είχε μόλις βγει από έναν πόλεμο στον οποίο είχαν σκοτωθεί εκατομμύρια άνθρωποι και από μια παγκόσμια πανδημία που είχε στοιχίσει τη ζωή δεκάδων εκατομμυρίων. Η αποκαλούμενη «ισπανική» γρίπη, που ονομάστηκε έτσι επειδή η Ισπανία είχε φανεί στην αρχή ότι ήταν μία από τις χώρες που είχαν πληγεί περισσότερο, είχε κάνει την εμφάνισή της κατά τους τελευταίους μήνες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Τα επόμενα χρόνια η μετάδοσή της συντελέστηκε σε αρκετά κύματα, ώσπου σχεδόν το ένα τρίτο του παγκόσμιου πληθυσμού, όπως εκτιμάται σήμερα, προσβλήθηκε από αυτή και έχασαν τη ζωή τους 20-50 εκατομμύρια άνθρωποι. (Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, οι απώλειες ήταν ακόμα υψηλότερες.) Όσοι ενηλικιώθηκαν εκείνα τα χρόνια και επιβίωσαν από το διπλό τραύμα του πολέμου και της ασθένειας ένιωθαν συχνά ότι δεν είχαν προσανατολισμό και φιλοδοξίες. Όπως το είχε θέσει

η Γερτρούδη Στάιν, η Αμερικανίδα συγγραφέας που ζούσε στο Παρίσι, οι άνθρωποι αυτοί ήταν η «χαμένη γενιά». Ο μόνος στόχος πολλών ανθρώπων εκείνης της γενιάς στην Ευρώπη και στην Αμερική ήταν να διασκεδάσουν. Σε μια εποχή μανίας με τον χορό, υπερβολών του Χόλιγουντ, ποτοαπαγόρευσης και χαλάρωσης των σεξουαλικών ηθών, ο ηδονισμός ήταν το απόλυτο ζητούμενο.

Αυτή η εμμονή με τη διασκέδαση ήταν μόνο μία πτυχή της δεκαετίας του 1920. Η συγκεκριμένη εποχή χαρακτηρίστηκε και από αναταραχή και αλλαγές. Από όλες τις χρονιές αυτής της δραματικής δεκαετίας, το 1922 ήταν η πιο ταραγμένη. Ήταν μια χρονιά που άλλαξε τον κόσμο. Στον απόηχο του πολέμου, μια αυτοκρατορία άρχισε να παραπαίει και κατέρρευσε. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, που είχε επιβιώσει 600 χρόνια, έφτασε στο τέλος της, όταν ο τελευταίος σουλτάνος της αναγκάστηκε να εξοριστεί. Ακόμα και η Βρετανική Αυτοκρατορία, που έφτασε στη μεγαλύτερη έκτασή της κατά τη δεκαετία του 1920, έδειχνε σημάδια παρακμής. Στην Ιρλανδία, ο Αγγλοϊρλανδικός Πόλεμος είχε λήξει στα τέλη του 1921. Υπογράφηκε σύμφωνο ειρήνης, που δημιούργησε το Ιρλανδικό Ελεύθερο Κράτος αλλά πυροδότησε έναν βάρβαρο εμφύλιο πόλεμο την επόμενη χρονιά. Στην Αίγυπτο είχε παραχωρηθεί μια ασθενής μορφή αυτοδιοίκησης. Το κίνημα της ανεξαρτησίας στην Ινδία αποκτούσε δύναμη. Σε άλλα μέρη του κόσμου δημιουργήθηκαν νέα κράτη, ενώ πιο παλιά κράτη έκαναν ριζοσπαστικές αλλαγές στην πολιτική τους. Τις τελευταίες ημέρες του 1922 έγινε η επίσημη ίδρυση της ΕΣΣΔ, δηλαδή της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών. Νωρίτερα την ίδια χρονιά, ο Μουσολίνι και οι μελανοχίτωνές του είχαν ξεκινήσει την «Πορεία προς τη Ρώμη», που είχε ως αποτέλεσμα να γίνει η Ιταλία το πρώτο φασιστικό κράτος.

Στις τέχνες, οι παραδοσιακές μορφές αποδεικνύονταν ανεπαρκείς και οι συγγραφείς, οι μουσικοί και οι ζωγράφοι αναζητούσαν

διαφορετικά μέσα για να εκφραστούν. Στην αγγλόφωνη λογοτεχνία, την έκδοση –τον Φεβρουάριο του 1922– του μυθιστορήματος που άσκησε τη μεγαλύτερη επιρροή στον 20ό αιώνα (*Οδυσσέας* του Τζέιμς Τζόις) ακολούθησε τον Οκτώβριο η κυκλοφορία του ποιήματος με τη μεγαλύτερη επιρροή στη σύγχρονη ποίηση («Η έρημη χώρα» του Τ.Σ. Έλιοτ). Στην κοινωνία, που είχε ήδη αλλάξει εξαιτίας του τραύματος του πολέμου, οι συμβάσεις και τα ήθη του παρελθόντος φαίνονταν όλο και πιο ξεπερασμένα. Νέοι τρόποι σκέψης και συμπεριφοράς έκαναν την εμφάνισή τους. Το βιβλίο μου έχει στόχο να δώσει μια εικόνα αυτής της χρονιάς, που ήταν γεμάτη ανατροπές.

Μέσα από μια σειρά στιγμιότυπων –από φόνους μέχρι αγώνες ποδοσφαίρου, από γεγονότα που άλλαξαν τον κόσμο, όπως η ίδρυση της Σοβιετικής Ένωσης, μέχρι καλλιτεχνικά ορόσημα– προσπάθησα να δώσω μια αίσθηση του πώς ήταν ο κόσμος πριν από εκατό χρόνια. Μερικά από αυτά που ακολουθούν θα σας υπενθυμίσουν ότι, σύμφωνα με τη διάσημη ρήση του Βρετανού συγγραφέα Λ.Π. Χάρτλεϊ, «το παρελθόν είναι μια ξένη χώρα. Εκεί κάνουν τα πράγματα με διαφορετικό τρόπο». Ορισμένα αποσπάσματα θα σας φανούν πολύ οικεία.

Έπειτα από έναν αιώνα, τα γεγονότα του 1922 εξακολουθούν να ασκούν επιρροή με πολλούς και διάφορους τρόπους. Η σύγχρονη Ιρλανδία διαμορφώθηκε από αυτά που συνέβησαν στη χώρα εκείνη τη χρονιά. Η αντιμετώπιση του διαβήτη με ινσουλίνη (βλ. Ιανουάριο) εξακολουθεί να σώζει και να βελτιώνει ζωές. Ο ελάχιστος γνωστός σχεδιαστής κινουμένων σχεδίων που ίδρυσε την κινηματογραφική εταιρεία Laugh-O-gram Films στο Κάνσας Σίτι (βλ. Μάιο) έφτιαξε στην πορεία μια αυτοκρατορία μέσω ενημέρωσης που εξακολουθεί να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη σημερινή λαϊκή κουλτούρα. Ο αθλητισμός έχει ακόμα τη μαζική απήχηση την

οποία μόλις άρχιζε να αποκτά το 1922. Οι φυλετικοί διαχωρισμοί εξακολουθούν να ταλαιπωρούν τις σύγχρονες κοινωνίες. Καθώς βγαίνουμε από μια παγκόσμια πανδημία που δεν διαφέρει και τόσο πολύ από εκείνη που βίωσε μια προηγούμενη γενιά, είναι εύκολο να καταλάβουμε το πείσμα τόσων ανθρώπων το 1922 απλώς να διασκεδάσουν. Ελπίζω ότι όλα αυτά τα στιγμιότυπα ενός παρελθόντος, το οποίο μερικές φορές μας ξαφνιάζει με τις ομοιότητές του με το σήμερα, θα αποδειχθούν διασκεδαστικά και διαφωτιστικά.

1922

Ιανουάριος

Λίγο μετά την έναρξη της χρονιάς, η δεύτερη δίκη του «Φάτι» Αρμπακλ αναζωπυρώνει ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα στην ιστορία του Χόλιγουντ. Νέες ελπίδες γεννιούνται στους πάσχοντες από διαβήτη σε όλον τον κόσμο, χάρη στην πρώτη επιτυχή αντιμετώπιση της ασθένειας με ινσουλίνη. Ο θάνατος του Έρνεστ Σάκleton σε ένα νησί του Νότιου Ατλαντικού φέρνει το τέλος της ηρωικής εποχής της εξερεύνησης των πόλων. Στο Λονδίνο, η πρώτη παράσταση ενός ασυνήθιστου έργου που συνδυάζει ποίηση και μουσική προαναγγέλλει την εμφάνιση ενός μεγάλου ταλέντου. Στην Ουάσινγκτον, την πρωτεύουσα των Ηνωμένων Πολιτειών, οι φρικτές καιρικές συνθήκες προκαλούν καταστροφή.

Το σκάνδαλο του «Φάτι» Αρμπακλ

Στις 11 Ιανουαρίου άρχισε η δεύτερη δίκη του κωμικού και αστέρα του κινηματογράφου Ρόσκο «Φάτι» (Χοντρούλης) Αρμπακλ. Τα φώτα της δημοσιότητας των αμερικανικών μέσων ενημέρωσης επρόκειτο να πέσουν και πάλι στην αμερικανική κινηματογραφική βιομηχανία και στον τόπο που ήταν ήδη συνώνυμος με αυτή. Λίγο περισσότερο από μία δεκαετία νωρίτερα, το Χόλιγουντ δεν ήταν παρά μια μικρή αγροτική κοινότητα, λίγα χιλιόμετρα βορειοδυτικά του Λος Άντζελες, γνωστή στην περιοχή για τα εσπεριδοειδή και τους αμπελώνες της. Τότε έφτασαν εκεί οι κινηματογραφιστές, οι οποίοι αφενός ήθελαν να ξεφύγουν από τους περιορισμούς που έθεταν στις δραστηριότητές τους οι ανατολικές Ηνωμένες Πολιτείες και αφετέρου αναζητούσαν ηλιόλουστο περιβάλλον. Το 1922 το Χόλιγουντ είχε γίνει η πρωτεύουσα της ανθηρής αμερικανικής κινηματογραφικής βιομηχανίας. Μεταξύ των ταινιών που κυκλοφόρησαν εκείνη τη χρονιά ήταν το *Αίμα και άμμος*, με τον Λατίνο εραστή της οθόνης Ροδόλφο Βαλεντίνο, το *Τρέλες Γυναικών* (ή *Οι ανόητες γυναίκες*), με σκηνοθέτη και πρωταγωνιστή τον Έριχ φον Στρόχαϊμ, που είχε αυτοανακηρυχθεί ιδιοφυΐα, και το *Ανθρωποκτονία*, ένα από τα πρώτα και πιο κραυγαλέα μελοδράματα του Σέσιλ Μπι Ντε Μιλ, που περιλάμβανε και μία εντυπωσιακή σκηνή «οργίου». Τον Ιούνιο έκανε πρεμιέρα στη Νέα Υόρκη η ταινία *Ο Νανούκ του Βορρά* του Ρόμπερτ Φλάχερτι, η ιστορία ενός Εσκιμώου κυνηγού και της οικογένειάς του. Η ταινία, παρά τον σκεπτικισμό πολλών διανομέων ταινιών που την είχαν απορρίψει με δικαιολογία ότι κανείς δεν θα ενδιαφερόταν

για τη ζωή των Εσκιμώων, έγινε το πρώτο εμπορικά επιτυχημένο ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους στην ιστορία του κινηματογράφου. Προκάλεσε μια βραχύβια μανία για όλα τα πράγματα που αφορούσαν τους Εσκιμώους, συμπεριλαμβανομένου ενός τραγουδιού του Μπροντγουέι με τους αξέχαστους στίχους: «Νανούκ, που είσαι όλο αγάπη / Μπορεί ποτέ σου να μη διάβασες βιβλίο / Αλλά, αχ, πώς ξέρεις να αγαπάς!».

Κατά τη διάρκεια του 1922, οι κωμικοί ηθοποιοί, που είχαν ήδη γίνει κάποιοι από τους μεγαλύτερους αστέρες του Χόλιγουντ, εξακολούθησαν να γυρίζουν ταινίες. Ο Τσάρλι Τσάπλιν ήταν ο πιο διάσημος άνθρωπος στον κόσμο, με την περσόνα του «Αλητάκου» να είναι γνωστή στο κοινό από το *Λος Άντζελες* και το *Λονδίνο* μέχρι τη σοβιετική Ρωσία. Ο Τσάπλιν είχε βαρεθεί τους περιορισμούς που είχε αυτός ο χαρακτήρας και ανυπομονούσε να γυρίσει ταινίες μεγαλύτερης διάρκειας. Η πρώτη του ταινία μεγάλου μήκους, *Το Χαμίνι*, είχε προβληθεί την προηγούμενη χρονιά. Η τελευταία του ταινία μικρού μήκους, *Μέρα Πληρωμής*, διάρκειας περίπου είκοσι λεπτών, προβλήθηκε το 1922. Ο αντίπαλος του Τσάπλιν, ο Μπάστερ Κίτον, είχε ήδη εμφανιστεί στην πρώτη του ταινία μεγάλου μήκους, με τίτλο *Ο Κουφιοκέφαλος*, το 1920, αν και όλες οι ταινίες του που προβλήθηκαν το 1922 ήταν κωμωδίες μικρού μήκους. (Ο Κίτον ήταν φίλος του Άρμπακλ και είχε κάνει το ντεμπούτο του στον κινηματογράφο πέντε χρόνια πριν, σε μια κωμωδία στην οποία πρωταγωνιστούσε ο «Χοντρούλης».) Ο διοπτροφόρος Χάρολντ Λόιντ, διάσημος επειδή έπαιζε ο ίδιος στις επικίνδυνες σκηνές, δίχως να τον αντικαθιστά κασκαντέρ (η πιο αξιομνημόνευτη είναι εκείνη όπου κρέμεται από τους δείκτες ενός ρολογιού στην κορυφή ενός ουρανοξύστη στην ταινία *Μωρέ, Κουράγιο*, που προβλήθηκε την επόμενη χρονιά), γύριζε και αυτός ταινίες μεγάλου μήκους. Ταυτόχρονα, άλλοι κωμικοί που σήμερα είναι μισοξεχασμένοι (ο

Μπεν Τέρπιν, ο Τσάρλι Τσείς, ο Σναμπ Πόλαρντ) διασκέδαζαν το κοινό με το ευρηματικό χιούμορ τους σε ταινίες που ανήκαν στο είδος του σλάπστικ, δηλαδή κάτι σαν φαρσοκωμωδία με έντονες σωματικές κινήσεις των ηθοποιών. Ένας νεαρός Άγγλος κωμικός ονόματι Σταν Λόρελ, ο οποίος είχε χρηματίσει αντικαταστάτης του Τσάπλιν σε έναν θίασο του βαριετέ που λεγόταν Στρατός του Φρεντ Κάρνο, πρωταγωνιστούσε ως «Ράμπαρμπ Βαζελίνο» στο *Λάσπη και χόμα*, μια μικρού μήκους παρωδία του *Αίμα και άμμος*, και περίμενε ώσπου του έδειξε η μοίρα τον δρόμο που έπρεπε να ακολουθήσει, μετά τη συνάντησή του με έναν παχουλό Αμερικανό ηθοποιό ονόματι Όλιβερ Χάρντι. (Για την ακρίβεια, ο Λόρελ και ο Χάρντι εμφανίστηκαν μαζί σε μια μικρού μήκους ταινία του 1921 με τίτλο *Το τυχερό σκυλί/Πες το στον θυρωρό*, αλλά όχι ως ντουέτο.)

Πάντως, το «μπλοκμπάστερ» της χρονιάς (αν και δεν είχε επινοηθεί ακόμα αυτή η λέξη για την εισπρακτική επιτυχία) ήταν το *Ρομπέν των Δασών*, σε σκηνοθεσία Άλαν Ντουάν και με πρωταγωνιστή τον Ντάγκλας Φέρμπανκς τον πρεσβύτερο, τον αποκαλούμενο «Βασιλιά του Χόλιγουντ» την εποχή του βωβού κινηματογράφου. Ο Φέρμπανκς βρισκόταν τότε στο απόγειο της επιτυχίας του και είχε επιδείξει το αθλητικό ταλέντο του στην ξιφομαχία σε παλαιότερες ταινίες, όπως *Το σημάδι του Ζορό* και *Οι τρεις σωματοφύλακες*. Ο Φέρμπανκς αναζητούσε άλλον έναν ρόλο σε ταινία εποχής και αρχικά απέρριψε την πρόταση που του έγινε για να πρωταγωνιστήσει στο *Ρομπέν των Δασών*. Δεν ήθελε, όπως είπε, να υποδυθεί «έναν πλατύποδα Άγγλο που κάνει βόλτες μέσα στο δάσος», αλλά σύντομα πείστηκε ότι ο ρόλος μπορούσε να προσαρμοστεί στο δικό του ιδιαίτερο είδος δράσης και ηρωισμού. Στις αρχές του 1922 είχε γίνει ο πιο ένθερμος υποστηρικτής για την πραγματοποίηση της ταινίας. Τεράστια ποσά δαπανήθηκαν για τη δημιουργία ενός πελώριου κάστρου, που θα ήταν το σκηνικό, και για την κατασκευή

ενός ομοιώματος της πόλης του Νότιγγαμ, όπως ήταν κατά τον 12ο αιώνα, στο Στούντιο Πίκφορντ-Φέρμπανκς, στη συμβολή των λεωφόρων Σάντα Μόνικα και Φορμόζα στο Χόλιγουντ. Όταν το *Ρομπέν των Δασών* έκανε πρεμιέρα στον κινηματογράφο Egyptian Theater του Γκράουμαν στη Λεωφόρο του Χόλιγουντ, ήταν η πιο δαπανηρή παραγωγή στην ιστορία του κινηματογράφου. Για να γυριστεί είχαν ξοδευτεί 1.400.000 δολάρια, αστρονομικό ποσό για την εποχή.

Και τότε, μέσα στο 1922, έγιναν η δεύτερη και η τρίτη δίκη του Φάτι Άρμπακλ. Αυτό που θα αποτελούσε ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα στην ιστορία του Χόλιγουντ είχε ξεκινήσει σε ένα πάρτι, την προηγούμενη χρονιά. Το πάρτι δεν έγινε στο Χόλιγουντ. Δεν έγινε καν στο Λος Άντζελες. Πολλά από τα λαμπερά πρόσωπα της ανερχόμενης κινηματογραφικής βιομηχανίας ταξίδεψαν με τα αυτοκίνητά τους κατά μήκος της ακτής με προορισμό το Σαν Φρανσίσκο, καθώς αναζητούσαν για τη διασκέδασή τους ένα πιο διακριτικό και ανώνυμο περιβάλλον από αυτό που μπορούσαν να βρουν στο Χόλιγουντ. Το τριήμερο της αργίας της «Labor Day»* τον Σεπτέμβριο του 1921, ο Ρόσκο «Φάτι» Άρμπακλ και δύο φίλοι του έφτασαν στο ξενοδοχείο «Σεντ Φράνσις» στο Σαν Φρανσίσκο, όπου είχαν κλείσει δωμάτια και μια σουίτα. Σύντομα, το λαθραίο αλκοόλ άρχισε να ρέει άφθονο (ήταν η εποχή της Ποτοαπαγόρευσης), ενώ κατέφταναν και άλλοι καλεσμένοι. Ανάμεσά τους βρίσκονταν δύο νεαρές γυναίκες – η Μοντ Ντέλμοντ και η Βιρτζίνια Ραπέ. Η Ραπέ ήταν μια γοητευτική γυναίκα είκοσι έξι ετών και είχε εργαστεί τόσο ως μοντέλο όσο και ως ηθοποιός σε μικρούς κινηματογραφικούς ρόλους. Η Ντέλμοντ ήταν πιο αινιγματική

* Η Labor Day, η «Ημέρα της Εργασίας», είναι επίσημη αργία στις ΗΠΑ και γιορτάζεται την πρώτη Δευτέρα του Σεπτεμβρίου. Το 1921 γιορτάστηκε στις 5 του μήνα. Πρόκειται για τον αντίστοιχο εορτασμό της «Εργατικής Πρωτομαγιάς». (Σ.τ.Μ.)

φυσιογνωμία, με αμφιλεγόμενη υπόληψη. Αργότερα διαπιστώθηκε ότι είχε παρελθόν ως προαγωγός γυναικών για πλουσίους και ως εκβιάστρια.

Οι μαρτυρίες για το τι έγινε στη συνέχεια στο πάρτι που βρισκόταν σε εξέλιξη στο ξενοδοχείο «Σεντ Φράνσις» είναι αντικρουόμενες. Αυτό που είναι σαφές είναι ότι, καθώς καταναλωνόταν όλο και περισσότερο αλκοόλ, η Βιρτζίνια Ραπέ άρχισε να αισθάνεται δυσφορία και αδιαθεσία. Κάλεσαν τον γιατρό του ξενοδοχείου, ο οποίος, αφού την εξέτασε, έκρινε ότι η κοπέλα δεν έπασχε από κάτι σοβαρό, απλώς είχε μεθύσει πολύ. Την άφησαν να κοιμηθεί σε ένα άλλο δωμάτιο, για να συνέλθει από τις συνέπειες του ποτού. Ο γιατρός έκανε μεγάλο λάθος. Δύο ημέρες αργότερα, όταν ο Άρμπακλ και οι φίλοι του είχαν πια φύγει από το Σαν Φρανσίσκο, η Ραπέ εισήχθη στο νοσοκομείο. Πέθανε εκεί στις 9 Σεπτεμβρίου, από ρήξη της ουροδόχου κύστης και την περιτονίτιδα που ακολούθησε.

Σύμφωνα με την Ντέλμοντ, η φίλη της είχε πέσει θύμα σεξουαλικής επίθεσης από τον Άρμπακλ. Ο ηθοποιός είχε πάει με τη βία τη μεθυσμένη Ραπέ σε ένα δωμάτιο, λέγοντάς της «Σε περίμενα πέντε χρόνια και τώρα σε έχω δική μου», και μετά είχε κλείσει και κλειδώσει την πόρτα πίσω τους. Τελικά, όταν η Ντέλμοντ, που χτυπούσε και κλοτσούσε την πόρτα με μανία, αφού άκουσε κραυγές από το δωμάτιο, έπεισε τον κωμικό να ανοίξει, είδε τη Ραπέ ξαπλωμένη στο κρεβάτι να βογκάει από τους πόνους. Τότε τη μετέφεραν σε άλλο δωμάτιο και κάλεσαν τον γιατρό του ξενοδοχείου. Η Ραπέ, αφού νοσηλεύτηκε, είπε στην Ντέλμοντ ότι ο Άρμπακλ την είχε βιάσει.

Ο Άρμπακλ, αρνούμενος ότι είχε διαπράξει οτιδήποτε επιλήψιμο, είπε μια πολύ διαφορετική εκδοχή. Ναι, είχε πιει μαζί με τη Βιρτζίνια Ραπέ, αλλά ποτέ δεν είχε μείνει μόνος μαζί της, κάτι που μπορούσαν να επιβεβαιώσουν και άλλοι. Εκείνη, κάποια στιγμή, είχε πάθει υστερία και είχε αρχίσει να τραβάει τα ρούχα της,

ισχυριζόμενη ότι δεν μπορούσε να αναπνεύσει. Αργότερα τη βρήκε να κάνει εμετό στο μπάνιο και, μαζί με μερικούς από τους άλλους παρευρισκόμενους στο πάρτι, είχε κανονίσει να τη μεταφέρουν σε άλλο δωμάτιο του ξενοδοχείου, ώστε να μπορέσει να κοιμηθεί, για να της περάσει το μεθύσι. Όταν ο Άρμπακλ επέστρεψε στο Λος Άντζελες, μετά το πάρτι του Σαββατοκύριακου, υπέθεσε ότι η Ραπέ δεν είχε πάθει κάτι σοβαρό, απλώς είχε τρομερό πονοκέφαλο από το ποτό.

Ο Άρμπακλ, είτε έλεγε την αλήθεια είτε όχι, είχε μπλέξει πολύ άσχημα. Αυτά που υποστήριξε η Ντέλμοντ, όταν γνωστοποιήθηκαν μετά τον θάνατο της Βιρτζίνια Ραπέ, αποτέλεσαν τροφή για τον σκανδαλοθηρικό Τύπο. Ο Ρόσκο «Φάτι» Άρμπακλ ήταν ένας από τους πιο γνωστούς και αγαπημένους αστέρες του Χόλιγουντ. Ήταν πρώην καλλιτέχνης του βαριετέ, ζύγιζε πάνω από 140 κιλά (εξού και το απόλυτα αναμενόμενο παρατσούκλι του) και εμφανιζόταν σε ταινίες από το 1909. Η δημοτικότητά του ήταν τέτοια, ώστε η Paramount Pictures του είχε προσφέρει τριετές συμβόλαιο, αξίας τριών εκατομμυρίων δολαρίων, το 1918. Λίγο πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο, του το είχε ανανεώσει για άλλον έναν χρόνο, με αμοιβή ενός εκατομμυρίου δολαρίων επιπλέον. Οι κατηγορίες εναντίον ενός ανθρώπου που βρισκόταν τόσο πολύ στο επίκεντρο της δημοσιότητας προσφέρονταν για να γίνουν εντυπωσιακά πρωτοσέλιδα στις εφημερίδες. Ο Γουίλιαμ Ράντολφ Χιρστ, ο μεγιστάνας του Τύπου, ανέφερε αργότερα ότι το σκάνδαλο του Άρμπακλ είχε πουλήσει περισσότερα φύλλα από οποιοδήποτε άλλο γεγονός μετά τη βύθιση του υπερωκεάνιου «Λουζιτάνια» το 1915.*

* Το «Λουζιτάνια» ήταν βρετανικό υπερωκεάνιο που βυθίστηκε από γερμανικό υποβρύχιο στις 7 Μαΐου 1915, κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ενώ εκτελούσε το δρομολόγιο Νέα Υόρκη-Δίβερπουλ. Χάθηκαν περίπου 1.200 επιβάτες και μέλη του πληρώματος, ανάμεσά τους 128 Αμερικανοί πολίτες. Η βύθιση του πλοίου συνετέλεσε στην είσοδο των ΗΠΑ στον πόλεμο. (Σ.τ.Μ.)

Ο Άρμπακλ, καθώς οι εφημερίδες δημοσίευαν όλο και πιο ανατριχιαστικές κατηγορίες για σεξουαλική εξαχρείωση, επέστρεψε στο Σαν Φρανσίσκο και παραδόθηκε στις Αρχές οικειοθελώς. Πέρασε τρεις εβδομάδες στη φυλακή, όσο η φωτογραφία από τη σύλληψή του δόθηκε στις εφημερίδες και οι Αρχές αποφάσιζαν τι θα έκαναν. Ο Μάθιου Μπρέιντι, εισαγγελέας του Σαν Φρανσίσκο, ήταν ένας φιλόδοξος άνθρωπος που είδε την υπόθεση ως μέσο αυτοδιαφήμισης. Πίεσε για την άσκηση δίωξης, αρχικά με την κατηγορία της ανθρωποκτονίας από πρόθεση. Η δίωξη περιορίστηκε σε ανθρωποκτονία από αμέλεια και η πρώτη δίκη του Άρμπακλ από ενόρκους –και όχι από τα μέσα ενημέρωσης– άρχισε στις 14 Νοεμβρίου 1921. Ο ηθοποιός κατηγορήθηκε ότι επέφερε τον θάνατο της Ραπέ, προκαλώντας ρήξη της ουροδόχου κύστης της, στη διάρκεια σεξουαλικής επίθεσης. (Ακόμα μεγαλύτερη αίσθηση δημιούργησαν οι φήμες που κυκλοφορούσαν ότι τα τραύματά της είχαν προκληθεί όταν ο Άρμπακλ, που είχε καταστεί ανίκανος από το πολύ αλκοόλ, είχε βάλει μέσα της ένα μπουκάλι Coca Cola ή σαμπάνιας.) Πολλοί από τους μάρτυρες κατηγορίας του Μπρέιντι έδωσαν καταθέσεις που είτε ήταν αντικρουόμενες είτε αντικρούστηκαν πειστικά από την υπεράσπιση. Ο ίδιος ο Άρμπακλ εξετάστηκε και έδωσε μια μετρημένη κατάθεση για αυτά που είπε ότι είχαν συμβεί στο πάρτι, αρνούμενος κάθε ευθύνη για τον θάνατο της Ραπέ. Πρέπει να είχε μεγάλες ελπίδες ότι η δοκιμασία του θα τελείωνε σύντομα, αλλά η δίκη κατέληξε σε αδιέξοδο, καθώς οι ένορκοι ψήφισαν 10 προς 2 υπέρ της αθώωσής του. Κηρύχθηκε κακοδικία.

Μια δεύτερη δίκη, που άρχισε στις 11 Ιανουαρίου 1922, τελείωσε και πάλι με τους ενόρκους να μην μπορούν να καταλήξουν σε ομόφωνη απόφαση. Παρουσιάστηκαν πολλά από τα τεκμήρια που είχαν παρουσιαστεί και στην πρώτη δίκη, αλλά τώρα η υπεράσπιση διέθετε και άλλα μέσα για να μειώσει την αξιοπιστία των μαρτύρων

κατηγορίας. Μια γυναίκα ομολόγησε ότι είχε πει ψέματα. Ένας φύλακας ασφαλείας, που εργαζόταν στο κινηματογραφικό στούντιο και είχε καταθέσει ότι ο Άρμπακλ του είχε προτείνει κάποτε να τον δωροδοκήσει προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στο καμαρίνι της Βιρτζίνια Ραπέ, αποδείχθηκε ότι βρισκόταν ο ίδιος αντιμέτωπος με ποινικές κατηγορίες για επίθεση σε ένα οκτάχρονο κορίτσι. Η ομάδα της υπεράσπισης είχε τόση σιγουριά, ώστε αποφάσισε να μη ζητήσει από τον κωμικό να καταθέσει και να παρουσιάσει τεκμήρια ο ίδιος. Αυτό το τέχνασμα μάλλον έφερε τα αντίθετα αποτελέσματα. Ορισμένα μέλη του σώματος των ενόρκων μπορεί κάλλιστα να συμπέραναν ότι ο Άρμπακλ είχε κάτι να κρύψει. Αυτή τη φορά οι ψήφοι ήταν 9 προς 3, αλλά υπέρ καταδικαστικής ετυμηγορίας. Κηρύχθηκε κακοδικία και πάλι, η δοκιμασία του Άρμπακλ συνεχίστηκε και μια τρίτη δίκη άρχισε στις 13 Μαρτίου.

Πλέον, οι ιστορίες για το διαβόητο πάρτι στο ξενοδοχείο «Σεντ Φράνσις» αλλά και για τα όργια του Χόλιγουντ γενικότερα σκανδάλιζαν τους αναγνώστες των εφημερίδων επί μήνες. Πολλοί διανομείς κινηματογραφικών ταινιών και ιδιοκτήτες κινηματογράφων, που δεν είχαν καμιά διάθεση να ασχοληθούν με τις βαρετές λεπτομέρειες για την αθωότητα ή την ενοχή του Άρμπακλ, είχαν ήδη απαγορεύσει τις ταινίες του. Ωστόσο, η ομάδα υπεράσπισης του κωμικού είχε να παρουσιάσει στους ενόρκους ακόμα πιο πειστικά στοιχεία από όσο στις προηγούμενες δίκες. Αποκαλύφθηκε ότι η Μοντ Ντέλμοντ είχε παρελθόν ως εκβιάστρια. Προσκομίστηκαν τεκμήρια που έδειξαν ότι η Βιρτζίνια Ραπέ δεν ήταν η αθώα, σχεδόν αγία που είχε παρουσιάσει η εισαγγελία. Τουλάχιστον ένας βασικός μάρτυρας κατηγορίας είχε αποσυρθεί. Ο Άρμπακλ κατέθεσε ο ίδιος και πάλι και έκανε καλή εντύπωση. Οι ένορκοι χρειάστηκαν λιγότερο από δέκα λεπτά για να τον κηρύξουν αθώο. Σαν να μην έφτανε αυτό, επέμειναν να συντάξουν μια επίσημη γραπτή δήλωση,

όπου έλεγαν: «Η αθώωση δεν αρκεί για τον Ρόσκο Άρμπακλ. Πιστεύουμε ότι έχει υποστεί μεγάλη αδικία». Μετά την ανακοίνωση της ετυμηγορίας, και τα δώδεκα μέλη του σώματος των ενόρκων έκαναν ουρά για να σφίξουν το χέρι του κατηγορουμένου.

Ωστόσο, η ζημιά είχε ήδη γίνει. Αν και ο Άρμπακλ είχε αντέξει τρεις δίκες και είχε αθωωθεί στην τελευταία, η καριέρα του ουσιαστικά είχε φτάσει στο τέλος της. Πιστοί φίλοι έσπευσαν να τον βοηθήσουν. Ο Μπάστερ Κίτον τον προσέλαβε ως σεναριογράφο σε κάποιες από τις δικές του κωμωδίες μικρού μήκους. Ο Άρμπακλ, με το όνομα Γουίλιαμ Γκούντρις (ο Κίτον είχε προτείνει αρχικά το ψευδώνυμο Γουίλ Μπ. Γκουντ, που ήταν λογοπαίγνιο και σήμαινε «Θα είμαι φρόνιμος»), σκηνοθέτησε μερικές ταινίες για μικρότερα στούντιο. Η ειρωνεία είναι ότι στην ταινία που μάλλον ήταν η πιο προβεβλημένη δουλειά του μετά τις δίκες και είχε τίτλο *The Red Mill* (Ο κόκκινος μύλος) πρωταγωνιστούσε η Μάριον Ντέιβις, η μακροχρόνια ερωμένη του Γουίλιαμ Ράντολφ Χιρστ, οι εφημερίδες του οποίου είχαν συμβάλει τόσο πολύ στην πτώση του κωμικού. Ωστόσο, οι συκοφαντίες και τα υπονοούμενα που τον στοίχειωναν μετά τον θάνατο της Βιρτζίνια Ραπέ δεν ξεχάστηκαν ποτέ. Πλέον ήταν ένας τσακισμένος άνθρωπος. Η ηθοποιός Λουίζ Μπρουκς, που πλέον είχε γίνει καλτ φυσιογνωμία και είχε δουλέψει μαζί του σε μια ταινία το 1931, είπε για εκείνον: «Απλώς καθόταν στην καρέκλα του σκηνοθέτη σαν πεθαμένος. Ήταν πολύ ευγενικός και νεκρός μέσα του από τότε που το σκάνδαλο κατέστρεψε την καριέρα του». Ο Ρόσκο «Φάτι» Άρμπακλ πέθανε στον ύπνο του από ανακοπή στις 29 Ιουνίου 1933, σε ηλικία 46 ετών.

Το σκάνδαλο του Άρμπακλ ήταν τραγωδία για τους εμπλεκόμενους. Μια νεαρή γυναίκα πέθανε μέσα σε φρικτές συνθήκες. Ένας πολυαγαπημένος ηθοποιός του κινηματογράφου είδε την καριέρα του να καταστρέφεται. Είχε και ευρύτερες συνέπειες. Μετά το σοκ από τη

δολοφονία του Γουίλιαμ Ντέσμοντ Τέιλορ (βλ. Φεβρουάριο), που ακολούθησε τις αποκαλύψεις του κίτρινου Τύπου γύρω από τον θάνατο της Βιρτζίνια Ραπέ, τα στούντιο του Χόλιγουντ άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι έπρεπε να κάνουν κάτι για να προστατέψουν την υπόληψη της βιομηχανίας, που επιδεινωνόταν ταχύτατα. Για τον σκοπό αυτό, κορυφαίοι παραγωγοί ενώθηκαν και δημιούργησαν τη MPPDA (Motion Picture Producers and Distributors of America – Ένωση Παραγωγών και Διανομέων Κινηματογραφικών Ταινιών Αμερικής), προκειμένου να το καταφέρουν. Το 1922, ο Γουίλιαμ Χέιζ, ο λυσσαλέα ηθικολόγος πρώην επικεφαλής της προεκλογικής εκστρατείας του Γουόρεν Χάρντινγκ, προέδρου των ΗΠΑ, ορίστηκε πρώτος πρόεδρος της MPPDA. Ο Χέιζ, «ένας άνθρωπος υποδειγματικά ανιαρός», όπως τον χαρακτήρισε ένας σεναριογράφος, ουσιαστικά επιφορτίστηκε με τη δημιουργία μιας επιτροπής αυτολογοκρισίας για τις ταινίες του Χόλιγουντ. Οι παραγωγοί και οι διανομείς, φοβούμενοι ότι μπορεί να τους επιβαλλόταν πιο κεντρικά ελεγχόμενη λογοκρισία (υπήρχαν ήδη πολλοί σχετικοί νόμοι σε διάφορες πολιτείες των ΗΠΑ), ήθελαν να δείξουν ότι μπορούσαν να βάλουν μόνοι τους τάξη στα του οίκου τους. Τα επόμενα χρόνια, το «Γραφείο του Χέιζ», όπως έμεινε γνωστό, εξέδιδε κατευθυντήριες γραμμές για το τι ήταν αποδεκτό στην οθόνη του κινηματογράφου και τι όχι, ειδικά σε ό,τι αφορούσε την απεικόνιση του σεξ και της βίας. Δεν τηρούνταν πάντα, αλλά, το 1930, θεσπίστηκε ένας επίσημος «Κώδικας Παραγωγής». Τέσσερα χρόνια αργότερα, δημιουργήθηκε η Production Code Administration ή PCA, η Διεύθυνση Κώδικα Παραγωγής, για την επιβολή των κανονισμών που συχνά ήταν αυστηροί. Όλες οι ταινίες έπρεπε να πάρουν την έγκριση της PCA, για να μπορέσουν να προβληθούν. Ο κώδικας εξακολούθησε να υφίσταται έως τη δεκαετία του 1960, τότε που η κοινωνία και η κινηματογραφική βιομηχανία είχαν αλλάξει τόσο πολύ, ώστε δεν μπορούσε να εφαρμοστεί πια.

Η ινσουλίνη αντιμετωπίζει τον διαβήτη

Στις 11 Ιανουαρίου, ένας δεκατριάχρονος μαθητής από το Τορόντο, ο Λέοναρντ Τόμπσον, άνοιξε μια νέα σελίδα στην ιστορία της ιατρικής, όταν έγινε ο πρώτος ασθενής που έπασχε από διαβήτη και του χορηγήθηκε ινσουλίνη. Ο Λέοναρντ, που ζύγιζε μόλις 30 κιλά και έπεφτε διαρκώς σε διαβητικό κώμα ενώ βρισκόταν στο κρεβάτι του στο Γενικό Νοσοκομείο του Τορόντο, κόντευε να πεθάνει, όταν ο πατέρας του δέχτηκε να του χορηγήσουν ινσουλίνη. Το φάρμακο δεν είχε δοκιμαστεί προηγουμένως σε άνθρωπο. Η πρώτη δόση δεν είχε καμιά επίδραση στην κατάσταση του αγοριού. Για την ακρίβεια, προκάλεσε αλλεργική αντίδραση, αλλά του χορηγήθηκε μια πιο καθαρή εκδοχή της ινσουλίνης δώδεκα ημέρες αργότερα και αυτή τη φορά έφερε αποτέλεσμα. Τα επίπεδα γλυκόζης στο αίμα του επανήλθαν στο φυσιολογικό και τα πιο επικίνδυνα συμπτώματά του άρχισαν να εξαφανίζονται.

Το γεγονός ότι η ινσουλίνη είχε θεραπευτικές δυνατότητες είχε υποστηριχθεί από τον Καναδό γιατρό και επιστήμονα Φρέντερικ Μπάντινγκ –που συνεργαζόταν με έναν νεότερο συνάδελφό του, τον Τσαρλς Μπεστ–, και οι δυο τους είχαν παρουσιάσει τις ιδέες τους στον Τζ.Τζ. Ρ. Μακλάουντ, καθηγητή φυσιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο, τον προηγούμενο χρόνο. Ο Μακλάουντ τους ενθάρρυνε, τους παρείχε επιχορηγήσεις και εργαστηριακό χώρο και συνέβαλε και ο ίδιος στα πειράματα που αποσκοπούσαν στη δημιουργία ινσουλίνης η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε διαβητικούς ασθενείς. Ο Μακλάουντ και ο Μπάντινγκ, ο οποίος ήταν ακόμα μόλις στα τριάντα του, τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ Ιατρικής το 1923. Ο Λέοναρντ Τόμπσον έζησε άλλα δεκατρία χρόνια και πέθανε από πνευμονία, επιπλοκή του διαβήτη του, τον Απρίλιο του 1935, σε ηλικία 26 ετών.

Ο θάνατος του Σάκλετον

Την πρώτη εβδομάδα του 1922 πέθανε ο Έρνεστ Σάκλετον, ένας άνθρωπος που χαιρετίστηκε εκείνη την εποχή ως ένας από τους μεγαλύτερους ήρωες της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Γεννήθηκε στην Ιρλανδία, σπούδασε στο Κολλέγιο Ντάλγουιτς του Λονδίνου και υπηρέτησε ως αξιωματικός στο Εμπορικό Ναυτικό. Στη συνέχεια συμμετείχε στην αποστολή *Discovery* του πλοίαρχου Σκοτ και ξεκίνησε μια καριέρα που τον κατέστησε έναν από τους πιο διάσημους εξερευνητές των πόλων. Αφού παρέμεινε στην πατρίδα του μετά το κοπιαστικό ταξίδι του με τον Σκοτ και τον Έντουαρντ Γουίλσον στο νοτιότερο σημείο του πλανήτη όπου είχε φτάσει μέχρι τότε ο άνθρωπος, επέστρεψε για να ηγηθεί της δικής του αποστολής στην Ανταρκτική και κατάφερε να φτάσει σε απόσταση 100 μιλίων από τον Νότιο Πόλο, τον Ιανουάριο του 1909, πριν αναγκαστεί να γυρίσει πίσω. Ήταν επικεφαλής της Αυτοκρατορικής Δια-ανταρκτικής Αποστολής του 1914-17, κατά τη διάρκεια της οποίας συμμετείχε σε ένα επικό ταξίδι με πλεούμενο στη νήσο της Νότιας Γεωργίας, προκειμένου να ζητήσει βοήθεια για τους άνδρες του, που είχαν εγκλωβιστεί σε ένα ακατοίκητο νησί του Νότιου Ατλαντικού Ωκεανού. Το τελευταίο του ταξίδι είχε ξεκινήσει με μεγάλη δημοσιότητα όταν το πλοίο του, το «Κουέστ», ένα μετασκευασμένο νορβηγικό σκάφος κυνηγιού φώκιας, απέπλευσε από το Λονδίνο στις 17 Σεπτεμβρίου 1921. Το πλοίο αποδείχθηκε προβληματικό από την αρχή και ο Σάκλετον χρειάστηκε να αλλάξει τα σχέδιά του αρκετές φορές κατά την πορεία προς τον νότο, για να αντιμετωπίσει τις καθυστερήσεις που προκλήθηκαν από την ανάγκη να γίνουν εργασίες στις μηχανές του. Όταν το «Κουέστ» έφτασε στο Ρίο στα τέλη Νοεμβρίου, η διάθεση του Σάκλετον ήταν κακή. Οι στόχοι του για την αποστολή φαίνονταν αβέβαιοι. «Το αφεντικό λέει»,

εκμυστηρεύτηκε στο ημερολόγιό του ένα μέλος του πληρώματος, «ότι ειλικρινά δεν ξέρει τι θα κάνει». Το σχέδιο, όπως ήταν, φαινόταν να όριζε ότι ο Σάκλετον θα κατευθυνόταν προς τα νησιά της Ανταρκτικής και θα εξέταζε τις δυνατότητες που υπήρχαν εκεί. Η αλήθεια ήταν ότι ο Βρετανός εξερευνητής ήταν άρρωστος. Πέθανε από καρδιακή προσβολή στη Νότια Γεωργία, σε ηλικία μόλις 47 ετών, στις 5 Ιανουαρίου 1922. Έγιναν σχέδια για να επιστραφεί η σορός του στη Βρετανία, αλλά η σύζυγός του έστειλε μήνυμα που έλεγε ότι ο Σάκλετον έπρεπε να ταφεί στη Νότια Γεωργία. Ο τάφος του βρίσκεται σήμερα στο νεκροταφείο του Γκράιτβικεν, όπου τον επισκέπτονται τακτικά οι τουρίστες των κρουαζιερόπλοιων που πλέουν πια στα νερά της Ανταρκτικής.

Με τον θάνατο του Σάκλετον έφτασε στο τέλος της η περίοδος που συχνά αποκαλείται «Η ηρωική εποχή της εξερεύνησης των πόλων». Από τις άλλες μεγάλες προσωπικότητες εκείνης της εποχής, ο πλοίαρχος Σκοτ είχε πεθάνει δέκα χρόνια νωρίτερα, ενώ η αποτυχία της προσπάθειάς του να φτάσει πρώτος στον Νότιο Πόλο είχε ήδη γίνει θρύλος και μάλιστα από τον ίδιο τον Σκοτ, στις καταχωρίσεις που έκανε στο ημερολόγιό του καθώς πλησίαζε το τέλος. Το 1922, ο Άσπλεϊ Τσέρι-Γκάραρντ, ο οποίος ανήκε στην ομάδα που ανακάλυψε τα πτώματα του Σκοτ και των συντρόφων του, έδωσε μια μαρτυρία λιγότερης αυτο-μυθοποίησης, όταν δημοσίευσε το βιβλίο *The Worst Journey in the World* (Το χειρότερο ταξίδι στον κόσμο). Ο Τσέρι-Γκάραρντ ήταν ειλικρινής σχετικά με τους κινδύνους και τις ταλαιπωρίες που υπέστη. «Η εξερεύνηση των πόλων», έγραψε, «είναι ταυτόχρονα ο πιο καθαρός και πιο απομονωμένος τρόπος για να περνάς άσχημα που έχει επινοηθεί». (Ο όρος «χειρότερο ταξίδι» του τίτλου του δεν αναφέρεται στην καταδικασμένη κούρσα προς τον πόλο, αλλά σε ένα προηγούμενο ταξίδι, στο οποίο ο Τσέρι-Γκάραρντ συνόδευε τον Έντουαρντ Γουίλσον και τον «Μπέρντι»

Μπάουερς, στην πορεία από τη βάση της αποστολής στο ακρωτήριο Έβανς προς το ακρωτήριο Κρόζιερ. Το ταξίδι έγινε στα μέσα του χειμώνα στην Ανταρκτική, σε απόλυτο σκοτάδι και σε θερμοκρασίες που έπεφταν κάτω από τους 70 βαθμούς Κελσίου υπό το μηδέν. Σκοπός του ταξιδιού ήταν η συγκέντρωση αβγών πιγκουίνων.) Η καταγραφή της τελευταίας αποστολής του Σκοτ από τον Τσέρι-Γκάραρντ έγινε κλασικό έργο της ταξιδιωτικής λογοτεχνίας και παραμένει σε κυκλοφορία έναν αιώνα μετά την πρώτη του έκδοση.

Ο Ρόαλντ Αμούντσεν, ο Νορβηγός που είχε νικήσει τον Σκοτ, φτάνοντας πρώτος στον Νότιο Πόλο, αναζητούσε ακόμα τη δόξα. Το 1922 εγκατέλειψε τα σχέδια για μια ναυτική αποστολή στον Βόρειο Πόλο και έστρεψε την προσοχή του στην ιδέα ενός εναέριου ταξιδιού στην κορυφή του κόσμου. Αν και τον περίμεναν άλλοι θρίαμβοι (πραγματοποίησε μια επιτυχημένη πτήση πάνω από τον Βόρειο Πόλο πριν από την εξαφάνισή του το 1928, κατά τη διάρκεια της έρευνας για το χαμένο αερόπλοιο «Ιτάλια»), η φύση του ηρωισμού άλλαζε κατά τη δεκαετία του 1920. Μετά τη φρίκη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, τα παλιά ιδανικά των ανδροπρεπών τολμημάτων συχνά φαίνονταν σε πολλούς ανθρώπους ανούσια και μη συνετά.

Πρώτη παρουσίαση του μουσικού έργου Façade

Ο νεαρός συνθέτης Γουίλιαμ Γουόλτον είχε «ανακαλυφθεί» στην Οξφόρδη, όπου ήταν υπότροφος χορωδίας, από τον Σατσέβερελ Σίτγουελ, που ήταν ο νεότερος από τρία αδέρφια λογοτέχνες. Ο Σατσέβερελ, πεπεισμένος για τη μουσική ιδιοφυΐα του Γουόλτον, σε συμμαχία με τον αδελφό του Όσμπερτ και την αδελφή του Ίντιθ, είχε υιοθετήσει τον νεαρό. Έτσι, καθώς ξεκινούσε το 1922,

ο Γουόλτον έμενε σε ένα δωμάτιο στη σοφίτα του σπιτιού της οικογένειας, στον αριθμό 2 της πλατείας Καρλάιλ στο Λονδίνο, εξαρτώμενος οικονομικά από την υποστήριξή τους. «Πήγα για λίγες εβδομάδες», έγραψε αργότερα, «και έμεινα για δεκαπέντε χρόνια». Όσο βρισκόταν εκεί, έγραψε μουσική συνοδεία για μια σειρά ποιημάτων της Ίντιθ. Το *Facade* (Φασάντ), χαρακτηρισμένο ως «ψυχαγωγικό μουσικό έργο», αποτελεί ορόσημο στην ιστορία της αγγλικής μουσικής του 20ού αιώνα. Ο Γουόλτον συνέχισε να αναθεωρεί και να συμπληρώνει τη μουσική για μεγάλο μέρος της υπόλοιπης ζωής του.

Η πρώτη ιδιωτική παρουσίαση του *Facade* έγινε σε προσκεκλημένους στο σπίτι στην πλατεία Καρλάιλ, στις 24 Ιανουαρίου. Η Ίντιθ Σίτγουελ απήγγειλε τα δικά της ιδιοσυγκρασιακά ποιήματα – μάλιστα δεκαοκτώ από αυτά τα απήγγειλε μέσα από ένα είδος μεγαφώνου γνωστού ως «Sengerphone», το οποίο στις φωτογραφίες μοιάζει με έναν κώνο τροχαίας γυρισμένο έτσι ώστε κάποιος να μπορεί να φωνάξει μέσα στο στενότερο άκρο. Εφευρέθηκε από έναν Ελβετό τραγουδιστή ονόματι Αλεξάντερ Ζένγκερ, υποτίθεται για να προσδώσει πρόσθετη ένταση στους ερμηνευτές του Βάγκνερ. Ο ίδιος ο Γουόλτον, έφηβος ακόμα, διηύθυνε το μικρό σύνολο μουσικών.

Σε μια διευρυμένη εκδοχή, η πρώτη δημόσια εκτέλεση πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του επόμενου έτους στο «Εόλιαν Χολ» της Νιου Μποντ Στριτ. Την παρακολούθησαν, σύμφωνα με ένα απαξιωτικό δημοσίευμα εφημερίδας, «οι μακρυμάλγηδες άνδρες και οι κοντομαλλούσες γυναίκες» της αβανγκάρντ του Λονδίνου. Άλλες εφημερίδες ήταν ακόμα πιο αγενείς. Ένας τίτλος φέρεται ότι έλεγε: «Βλακείες που πλήρωσαν για να τις ακούσουν». Ακόμα και σε ορισμένους από τους μουσικούς δεν άρεσε που έπαιζαν την παρτιτούρα. Ο κλαρινετίστας φέρεται να ρώτησε τον συνθέτη: «Κύριε

Γουόλτον, σας έχει χτυπήσει ποτέ κλαρινετίστας;». Ωστόσο, αυτή η *succès de scandale* (επιτυχία διά του σκανδάλου) που σημειώθηκε ήταν ακριβώς αυτό που επεδίωκαν οι Σίτγουελ και έφερε τόσο τους ίδιους όσο και τον Γουόλτον στο επίκεντρο της δημοσιότητας.

Η Θύελλα Νικερμπόκερ

Επί δύο ημέρες και νύχτες τον Ιανουάριο μια χιονοθύελλα σφυροκόπησε την Ουάσινγκτον. Ήταν η χειρότερη χιονοθύελλα που έπληξε την πόλη κατά τον 20ό αιώνα. Ξεκίνησε αργά το απόγευμα της 27ης Ιανουαρίου και μέσα σε 24 ώρες το μεγαλύτερο μέρος της πόλης βρισκόταν κάτω από αρκετά μέτρα χιόνι. Την επόμενη νύχτα επρόκειτο να συσσωρευτεί περισσότερο. Η «Θύελλα Νικερμπόκερ», όπως έγινε γνωστή, πήρε το όνομά της από τον πολυτελή κινηματογράφο «Νικερμπόκερ» της πόλης, όπου σημειώθηκαν οι μεγαλύτερες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές κατά τη διάρκεια της φρικτής κακοκαιρίας. Τη νύχτα της 28ης Ιανουαρίου, ο κινηματογράφος πρόβαλλε την ταινία *Get-Rich-Quick Wallingford* (Ο Γουόλινγκφορντ που ήθελε να γίνει πλούσιος γρήγορα), μια βωβή κινηματογραφική προσαρμογή ενός μυθιστορήματος μπεστ σέλερ της εποχής. Το κοινό καθόταν χαρούμενο και παρακολουθούσε μια σειρά από ταινίες μικρού μήκους και κινούμενα σχέδια, αλλά, λίγο μετά την έναρξη της ταινίας μεγάλου μήκους, γύρω στις 9 μ.μ., μερικοί θεατές άκουσαν αυτό που αργότερα περιέγραψαν ως έναν σφυριχτό θόρυβο από ψηλά. Πυκνό χιόνι είχε συσσωρευτεί στην επίπεδη οροφή του «Νικερμπόκερ», η οποία άρχιζε να υποχωρεί από το βάρος. Κομμάτια γύψου από την οροφή άρχισαν να πέφτουν πάνω στους θεατές. Πολλοί από αυτούς, αντιλαμβανόμενοι τον κίνδυνο, έτρεξαν προς τις εξόδους ή προσπάθησαν να προφυλαχθούν

κάτω από τα καθίσματα. Ήταν πολύ αργά. Μέσα σε λίγα λεπτά, ολόκληρη η οροφή, που είχε αποκολληθεί από τους τοίχους στήριξης, κατέρρευσε. Κατά την πτώση της, παρέσυρε και τον εξώστη του κινηματογράφου, και οι άνθρωποι που μόλις ελάχιστες στιγμές νωρίτερα περίμεναν με ανυπομονησία να δουν το *Get-Rich-Quick Wallingford* θάφτηκαν κάτω από τα συντρίμια.

Μια τηλεφωνήτρια στην τοπική εταιρεία τηλεφωνίας έλαβε μια απελπισμένη κλήση λίγο μετά τις εννέα το βράδυ: «Η οροφή του κινηματογράφου “Νικερμπόκερ” μόλις κατέρρευσε. Στείλτε τον πλησιέστερο γιατρό». Αργότερα της έδωσαν συγχαρητήρια για την ταχύτητα και την ευστροφία με την οποία ανταποκρίθηκε, αλλά οι προσπάθειες διάσωσης αρχικά παρεμποδίστηκαν από τις δυσκολίες, εξαιτίας των τρομερών καιρικών συνθηκών, να φτάσουν στον τόπο του συμβάντος ασθενοφόρα και άλλα οχήματα έκτακτης ανάγκης. Ωστόσο, μέχρι τα μεσάνυχτα, περισσότεροι από διακόσιοι αστυνομικοί, στρατιώτες και πυροσβέστες έσκαβαν στα συντρίμια του κινηματογράφου και αναζητούσαν επιζώντες. Δύο ώρες αργότερα, ο αριθμός των επίδοξων διασωστών είχε τριπλασιαστεί και οι προσπάθειες απεγκλωβισμού των παγιδευμένων συνεχίστηκαν μέχρι και την επόμενη ημέρα. Πολλοί άνθρωποι ανασύρθηκαν ζωντανοί από τα συντρίμια, αλλά οι νεκροί ήταν δεκάδες. Όλα τα νοσοκομεία της περιοχής κατακλύστηκαν από τραυματίες και στήθηκαν αυτοσχέδιοι σταθμοί πρώτων βοηθειών σε κοντινές επιχειρήσεις, ανάμεσα στις οποίες ήταν και ένα ζαχαροπλαστείο. Ένα προσωρινό νεκροτομείο δημιουργήθηκε στο υπόγειο μιας εκκλησίας της Χριστιανικής Επιστήμης. Σύντομα ο χώρος πολιορκήθηκε από ανθρώπους που ήθελαν να μάθουν νέα για αγνοούμενους αγαπημένους τους.

Σύμφωνα με τη *Washington Post*, διαδραματίστηκαν «θλιβερές σκηνές, καθώς άνδρες και γυναίκες αναγνώριζαν τους γιους,

τις κόρες, τις μητέρες, τους συζύγους και τους αγαπημένους τους ανάμεσα στους νεκρούς».

Σύντομα έκαναν την εμφάνισή τους ιστορίες για ανθρώπους που βρήκαν φρικτό θάνατο και για άλλους που είχαν γλιτώσει σαν από θαύμα. Η επιζήσασα Μέρι Φορσάιθ πέρασε αρκετή ώρα καθηλωμένη κάτω από τα συντρίμια. Δίπλα της, βρίσκονταν επίσης παγιδευμένοι ένας νεαρός άνδρας και η συνοδός του. Μέσα στις κραυγές πόνου, θυμόταν αργότερα η Μέρι, ο νεαρός άρχισε να τραγουδάει και η φωνή της φίλης του ενώθηκε με τη δική του. Και οι δύο συνέχισαν να τραγουδούν για αρκετή ώρα, μέχρι που οι φωνές τους έσβησαν και το ζευγάρι λιποθύμησε. Οι σοροί τους ανασύρθηκαν από τα χαλάσματα την επόμενη μέρα. Η Άγκνες Μέλλον βρισκόταν στον κινηματογράφο μαζί με τον φίλο της. Όταν έπεσε η οροφή, ο κρότος της κατάρρευσης συνοδεύτηκε από ένα ξαφνικό και σφοδρό ρεύμα αέρα. Ο συνοδός της Άγκνες εκτοξεύτηκε στο λόμπι και επέζησε. Η Άγκνες χτυπήθηκε από το τσιμέντο που έπεσε και σκοτώθηκε. Οι διασώστες, τις πρώτες πρωινές ώρες, ενώ έσκαβαν μέσα στα συντρίμια, βρήκαν έναν μεγάλο θύλακα αέρα μέσα στον οποίο ένας άνδρας καθόταν ακόμα στο κάθισμά του, με την πλάτη του στητή. Ο άνδρας ήταν νεκρός. Είχε επιβιώσει από την κατάρρευση του κτιρίου, αλλά το σοκ τού είχε προκαλέσει καρδιακή ανακοπή. Ο τελικός απολογισμός από τη Θύελλα Νικερμπόκερ ήταν 98 νεκροί και περισσότεροι από 130 τραυματίες. Παραμένει μία από τις χειρότερες καταστροφές στην ιστορία της πρωτεύουσας των ΗΠΑ.

Ο κωμικός «Φάτι» Άρμπακλ κάθισε στο εδώλιο για τον θάνατο, ύστερα από βιασμό, της νεαρής ηθοποιού Βιρτζίνια Ραπέ (κάτω δεξιά), σε ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα στην ιστορία του Χόλιγουντ.

